

Józef Wroceński

Administrator diecezjalny jako tymczasowy rządca diecezją wakującą

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 46/1-2, 39-56

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JÓZEF WROCEŃSKI SCJ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ADMINISTRATOR DIECEZJALNY JAKO TYMCZASOWY RZĄDCA DIECEZJĄ WAKUJĄCĄ

Treść: Wstęp. – I. Urząd administratora diecezjalnego w aspekcie historycznym. – II. Przymioty kandydata na urząd. – III. Ustanawianie administratora diecezjalnego. – IV. Władza i zadania administratora diecezjalnego. – V. Ustanie urzędu. – Zakończenie.

Wstęp

Kościół partykularny jest wyodrębnioną częścią – wspólnotą Ludu Bożego, pozostającą pod przewodnictwem biskupa jako własnego pasterza, uformowaną na wzór Kościoła powszechnego, wchodzącą z innymi podobnymi wspólnotami w organiczny skład jednego i jedyne Kościoła katolickiego. Taką wspólnotę stanowi przede wszystkim diecezja. Rządcą Kościoła partykularnego i jego pasterzem jest biskup diecezjalny, który warunkuje jedność i tożsamość tegoż Kościoła. Może zdarzyć się jednak, że z różnych, prawnie określonych przyczyn, Kościół partykularny będzie pozbawiony własnego rządcy i pasterza, co prawo kanoniczne nazywa wakatem stolicy biskupiej. Jednakże nawet taka sytuacja nie może prowadzić do zaniedbania pasterskiego obowiązku kierowania Ludem Bożym diecezji. Prawodawca kościelny, przewidując tymczasowy zarząd diecezją, dąży do zaspokojenia najistotniejszych potrzeb wiernych. W przypadku braku własnego pasterza w diecezji na jej czele staje rządcą tymczasowy, nazywany obecnie administratorem diecezjalnym, który zastępując biskupa diecezjalnego, wypełnia jego pasterskie obowiązki. Tymczasowy rządcą spełnia więc w powierzony mu wspólnocie wiernych władzę nauczania, uświęcania i kierowania Ludem Bożym. Problematyka prawnoteologiczna dotycząca kwe-

stii zaradzania potrzebom wakującej diecezji jest bardzo szeroka. W niniejszym opracowaniu zostanie przedstawiony obowiązek zarządzania diecezją wakującą, wypełniany przez administratora diecezjalnego.

I. Urząd administratora diecezjalnego w aspekcie historycznym

Administrator diecezjalny to duchowny posiadający święcenia prezbiteratu¹ lub sakrę biskupią², któremu powierzono czasowy zarząd diecezją z racji zawakowania stolicy biskupiej³. Obecny kształt prawny tego urzędu posiada bogatą historię, integralnie związaną z życiem Kościoła.

W pierwszych wiekach chrześcijaństwa w przypadku zawakowania stolicy biskupiej zarząd diecezją sprawowało prezbiterium diecezjalne⁴ w sposób kolegialny lub za pośrednictwem wybranej osoby, np. archidiacona albo archiprezbitera⁵. Od wieku czwartego celem usprawnienia zarządu diecezją wakującą⁶ metropolici zaczęli wyznaczać swoich wizytatorów, interwentorów lub intercessorów, którzy sprawowali rządy razem z prezbiterium⁷. Mieli oni również wpływ na dobór kandydata na nowego biskupa diecezji⁸. Począwszy od VIII wieku wraz ze wzrostem roli kapituł katedralnych metropolici zaczęli powoli tracić swoje uprawnienia w tej materii na rzecz właśnie owych kapituł, które od wieku XII prawie wszędzie przejmowały władze w wakujących diecezjach⁹. W następnym stuleciu praktyka ta znalazła swoje unormowanie w prawie dekretałowym¹⁰.

¹ Por. KPK/1983, kan. 425 § 1.

² Por. KPK/1983, kan. 422.

³ Por. Przekop E., *Administrator diecezji*, w: Encyklopedia Katolicka, t. I, Lublin 1973, kol. 90-91.

⁴ Por. Wroceński J., *Rola i zadania prezbiterium w życiu Kościoła partykularnego*, Warszawa 1998, s. 44.

⁵ Por. Naz R., *Vicaire capitulaire*, w: Dictionnaire de droit canonique (w dalszym cytowaniu – DDC), t. IV, Paris 1957, kol. 1488.

⁶ Wielka liczba osób zaangażowanych w kierowanie wakującą diecezją w znacznym stopniu utrudniała sprawne nią zarządzanie.

⁷ Por. Szafrowski E., *Współpracownicy biskupa diecezjalnego w pasterskim posługiwaniu*, Warszawa 1977, s. 146.

⁸ Por. C. 4, I, 8 in VI; Vilela A., *La condition collegiale des pretres au III siecle*, Paris 1971, s. 304-310.

⁹ Por. Szafrowski E., *Współpracownicy biskupa...*, s. 146.

¹⁰ Por. C. 9, X, V, 7.

Kapituła katedralna w różny sposób sprawowała rządy diecezją wakującą – albo kolegialnie, albo *per turnum*, tzn. po kolei poszczególne jej członkowie, lub wreszcie przez wybranego wikariusza delegowanego¹¹, który był całkowicie zależny od kapituły i mógł zostać przez nią swobodnie usunięty. Brak jednolitości w wykonywaniu zarządu diecezją wakującą, a ponadto praktyka tworzenia sekcji w samym łonie kapituł, które niekiedy pretendowały do przejmowania władzy w imieniu całej kapituły¹², rodziło określone trudności, a niekiedy okazywało się wręcz szkodliwe dla dobra diecezji¹³. Podobną trudność powodowała np. praktyka rezerwowania przez kapitułę lub jedną z jej sekcji niektórych prerogatyw. W tej też sytuacji Sobór Trydencki postanowił o wyborze wikariusza kapitulnego¹⁴, który stał się odtąd urzędem nieusuwalnym i niezależnym od kapituły¹⁵. Wikariusz kapitulny miał w swojej kompetencji sprawy kościelne /*spiritualia*/, podczas gdy sprawy zarządu dobrami materialnymi /*bona temporalia*/ były w gestii ekonomy. Po Soborze Trydenckim nadal precyzowano przepisy regulujące funkcjonowanie tego urzędu¹⁶.

Całościowe ujęcie istniejącej już tradycji prawnej dotyczącej urzędu tymczasowego rządcy diecezją wakującą zawierał Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 roku. W sytuacji zaistnienia wakatu stolicy biskupiej kapituła katedralna przejmowała zarząd diecezją, jednak w stosunkowo krótkim czasie – w ciągu ośmiu dni od otrzymania wiadomości o wakacie – musiała dokonać wyboru wikariusza kapitulnego, który z kolei przejmował tę samą władzę¹⁷. Podobne rozwiązania prawne było stosowane w sytuacji przeszkodzenia

---

¹¹ Por. Pawluk T., *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. II, Olsztyn 1986, s. 200.

¹² Por. Naz R., *Vicaire...*, w: DDC, kol. 1488.

¹³ Por. Sztafrowski E., *Współpracownicy biskupa...*, s. 146.

¹⁴ Por. Sess. XXIV, c. 16, de ref.

¹⁵ Por. Wernz F.X. – Vidal P., *Ius canonicum*, t. II, Romae 1943, s. 708; Bączkiewicz F., *Prawo Kanoniczne*, t. I, Opole 1957, s. 566. Szerzej na temat relacji wewnątrz kapituły katedralnej por. Pawluk T., *Warmińska kapituła katedralna a Mikołaj Kopernik*, *Prawo Kanoniczne* 17/1974/nr 1-2, s. 3-22.

¹⁶ Sobór Watykański I traktował o wikariuszu kapitulnym w schemacie „*De sede episcopali vacante*”. Wiele uwagi temu urzędowi poświęcił też papież Pius IX w Konstytucji *Romanus Pontifex* z dnia 28 sierpnia 1873 roku. (Por. Gasparri P., *Codicis Iuris Canonici Fontes*, Romae 1933, III, n. 565).

¹⁷ Por. KPK/1917, kan. 432 § 1.

stolicy biskupiej, gdy żaden rządcą nie został ustanowiony lub gdy przewidziany rządcą nie mógł sprawować władzy¹⁸. Gdyby kapituła w przepisany czas nie wyznaczyła z jakiegokolwiek przyczyny wikariusza, prawo wyznaczenia przechodziło na metropolitę, a jeśliby wakował kościół metropolitalny lub jednocześnie metropolitalny i sufragalny, prawo to otrzymywał najstarszy z biskupów sufraganów prowincji¹⁹. Kapituła miała obowiązek jak najszybszego powiadomienia Stolicy Apostolskiej o śmierci biskupa, a wikariusz kapitulny o swoim wyborze²⁰.

Aby kandydat na urząd wikariusza kapitulnego mógł zostać ważnie wybrany, powinien posiadać święcenia kapłańskie, mieć ukończone trzydzieści lat życia i nie mógł być wybrany, mianowany czy prezentowany na wakującą stolicę biskupią²¹. Ponadto powinien on odznaczać się jeszcze wieloma innymi przymiotami, mianowicie: posiadać doktorat ewentualnie licencjat z teologii lub prawa kanonicznego albo przynajmniej być biegłym w tych naukach oraz łączyć w sobie nieskazitelność obyczajów, pobożność i zdrową naukę z wybitną roztropnością²². Wreszcie kapituła, dokonując wyboru wikariusza kapitulnego, musiała mieć na uwadze przede wszystkim dobro diecezji i jednocześnie zachowanie godności biskupa pomocniczego. Stąd też Sobór Watykański II wyraził życzenie, aby ten urząd powierzać biskupowi pomocniczemu, a gdyby było ich kilku w diecezji wakującej – jednemu z nich²³. Kapituła, wybierając wikariusza nie mogła zatrzymać sobie części jurysdykcji czy określać czasu trwania jego urzędu ani też czynić innych zastrzeżeń²⁴.

Wikariusz kapitulny należał do grona ordynariuszy miejsca²⁵, posiadał bowiem władzę zwyczajną i własną. Nie był on jednak pełno-

---

¹⁸ Por. KPK/1917, kan. 429 § 3.

¹⁹ Por. KPK/1917, kan. 432 § 2. Słowa „z jakiegokolwiek przyczyny” należało rozumieć w ten sposób, że zawierała się w tym wina kapituły. Traciła ona także prawo wyboru w przypadku nieważnego wyboru.

²⁰ Por. KPK/1917, kan. 432 § 4.

²¹ Por. KPK/1917, kan. 434 § 1. Nieuwzględnienie tych warunków powodowało wybór nieważny, a prawo wyznaczenia przechodziło na metropolitę. Ponadto wszystkie czynności tego, który został w sposób nieważny wybrany, były z mocy prawa również nieważne (Por. KPK/1917, kan. 434 § 3).

²² Por. KPK/1917, kan. 434 § 2. Wyliczone w tym kanonie przymioty nie były jednak wymagane do ważności wyboru.

²³ Por. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, 13 § 3 (PPK, t. I, z. I, nr 73).

²⁴ Por. KPK/1917, kan. 437.

²⁵ Por. KPK/1917, kan. 198.

prawnym rządcą diecezji i dlatego zakres posiadanych przez niego uprawnień był mniejszy niż biskupa diecezjalnego. Ograniczenia władzy wikariusza w stosunku do władzy biskupa diecezjalnego wynikały przede wszystkim z tymczasowej natury jego urzędu. Nie wolno więc mu było podejmować czynności, które mogłyby przynieść jakąś szkodę diecezji lub prawom biskupa²⁶. Obowiązywała go zasada zawarta w najkrótszym kanonie Kodeksu z 1917 roku: *Sede vacante nihil innovetur*²⁷. Ograniczenia zakresu władzy wikariusza pochodziły również z zakazów zawartych w prawie, wyrażonych w sposób wyraźny /*explicite*/ bądź niewyraźny /*implicite*/²⁸. Prawodawca w poprzednim Kodeksie wyliczał szereg spraw wyjętych spod jurysdykcji wikariusza w sposób wyraźny²⁹. Można było również wskazać takie sytuacje, w których pewne uprawnienia były wyjęte spod jego kompetencji poza katalogiem wyliczonym w prawie³⁰.

Należy w tym miejscu wspomnieć także o uprawnieniach honorowych i obowiązkach wikariusza kapitulnego. I tak wikariusz posiadający sakrę biskupią miał przywileje honorowe biskupa tytularnego³¹. Jeżeli zaś nie był biskupem, na czas sprawowania urzędu miał przywileje i odznaki protonotariusza apostolskiego tytularnego i przysługiwało mu pierwszeństwo przed klerem diecezjalnym³². Do jego podstawowych obowiązków należało przede wszystkim właściwe wypełnianie powierzonej mu posługi w diecezji. Ponadto zobowiązany był powiadomić Stolicę Apostolską o swoim wyborze, złożyć wyznanie wiary³³, rezydować w diecezji i ofiarować Msze św.

---

²⁶ Por. KPK/1917, kan. 435 § 3. Istniał pogląd, iż mógł on podejmować czynności, które nie tylko nie powodowały owej szkody, a także takie, które przynosiły wyraźne korzyści. Prawodawca bowiem zabraniał tylko tych czynności, które przynosiły szkodę (Por. Conte a Coronata M., *Institutiones Iuris Canonici*, t. I, Taurini – Romae 1950, s. 544).

²⁷ Por. KPK/1917, kan. 436.

²⁸ Por. KPK/1917, kan. 435 § 1.

²⁹ Por. KPK/1917, kan. 357; 406 § 1; 492 § 1; 674; 686 § 4; 893 § 1; 1303 § 3; 1423 § 1; 1487 § 1; 1573 § 4; 1590 § 1. Ponadto do roku czasu od chwili wakatu nie mógł obsadzać parafii (kan. 455 § 2 i 3; 1432 § 2), ekskardynować i inkardynować (kan. 113), udzielać dymisorii do świeceń (kan. 958 § 1, n. 3).

³⁰ Jako przykład można tutaj wskazać kwestie erygowania parafii. Skoro kan. 455 § 2 zabraniał wikariuszowi nadawania parafii do roku czasu od chwili wakatu, to tym bardziej nie mógł on jej erygować.

³¹ Por. KPK/1917, kan. 435 § 2.

³² Por. KPK/1917, kan. 439.

³³ Por. KPK/1917, kan. 438. Wyznanie wiary wikariusz kapitulny składał osobiście wobec kapituły katedralnej według określonego tekstu (por. kan. 1406). Natychmiast

za diecezjan³⁴, wreszcie złożyć sprawozdanie nowemu biskupowi, gdy ten obejmie diecezję³⁵.

Władza wikariusza kapitulnego ustawała najczęściej z chwilą objęcia diecezji przez nowego biskupa. Podobna sytuacja zachodziła, gdy mimo wyboru wikariusza Stolica Apostolska zamianowała administratora apostolskiego. Jego usunięcie zastrzeżone było również teście Stolicy. Wikariusz mógł także zrezygnować z urzędu, a rezygnację obowiązany był złożyć w formie autentycznej kapitule katedralnej, która nie musiała jej przyjmować³⁶. Władza wikariusza ustawała również na skutek jego śmierci i wtedy kapituła katedralna przystępowała do wyboru nowego wikariusza kapitulnego.

W sytuacji niemożności wypełniania urzędu przez wikariusza rządu diecezją sprawował delegat przez niego wyznaczony, a gdy jego nie było – sama kapituła³⁷.

Prawo posoborowe, w tym nowy Kodeks Prawa Kanonicznego, z jednej strony nawiązują do wytworzonej w Kościele tradycji dotyczącej tymczasowego rządcy diecezją wakującą, z drugiej zaś – zgodnie z odnową struktur kościelnych dokonaną przez Sobór Watykański II – dostosowują obowiązujące przepisy do zaistniałych zmian. Soborową eklezjologię wyraża już sama zmiana nazwy tymczasowego rządcy z „wikariusza kapitulnego” na „administratora diecezjalnego”, a także zmiana kolegium kompetentnego do jego wyboru – zamiast kapituły katedralnej – kolegium konsultorów.

II. Przymioty kandydata na urząd

Mimo iż Kodeks Jana Pawła II w tej kwestii nawiązuje do przepisów poprzedniego Kodeksu, określających zdolność kandydata do urzędu wikariusza kapitulnego, realizuje jednak myśl i zalecenia Soboru Watykańskiego II³⁸.

---

po złożeniu wyznania wiary natychmiast otrzymywał jurysdykcję i nie potrzebował żadnego zatwierdzenia.

³⁴ Por. KPK/1917, kan. 440. Obowiązek ten w takiej samej postaci dotyczył biskupa diecezjalnego.

³⁵ Por. KPK/1917, kan. 444.

³⁶ Por. KPK/1917, kan. 443.

³⁷ Por. Bączkowicz F., *Prawo Kanoniczne*, s. 570. Niektórzy kanoniści uważali, że w takim przypadku należałoby odnieść się do Stolicy Apostolskiej, a powinien to uczynić sam wikariusz kapitulny lub też kapituła (por. Conte a Coronata M., *Institutiones...*, s. 546).

³⁸ Por. Pawluk T., *Prawo kanoniczne...*, t. II, s. 201.

Na urząd administratora diecezjalnego może być ważnie wybranym tylko kapłan, który ukończył trzydzieści pięć lat życia i nie został już na daną stolicę wybrany, mianowany lub prezentowany³⁹. Warto przypomnieć w tym miejscu, że poprzedni Kodeks wymagał od kandydata ukończenia trzydziestu lat⁴⁰. Ponadto kandydat do urzędu powinien odznaczać się wiedzą i roztropnością⁴¹. Intencja prawodawcy jest tutaj jasna – chodzi o zapewnienie diecezji wakującej takiego tymczasowego rządcy, który łączyłby biegłość w dziedzinie teologii lub prawa kanonicznego z czystością obyczajów, pobożnością i zdrową nauką. Pomimo iż te ostatnie przymioty nie są wymagane do ważności wyboru, świadczą jednak o trosce prawodawcy o to, aby tymczasowy rządcą diecezją godnie zastępował biskupa diecezjalnego.

W sytuacji więc niezachowania postanowienia kan. 425 § 1 wybór jest nieważny, a kolegium konsultorów traci swoje uprawnienie. Akty administratora diecezjalnego wybranego wbrew postanowieniom wymienionego kanonu są nieważne z mocy samego prawa. W tej sytuacji administratora wyznacza – po uprzednim zbadaniu sprawy – metropolita prowincji, w skład której wchodzi wakująca diecezja. Gdyby zaś wakował Kościół metropolitalny – prawo to przechodzi na najstarszego promocją biskupa sufragana⁴².

Prawodawca kodeksowy nie przyjął życzenia Soboru Watykańskiego II, aby w przypadku wakatu stolicy biskupiej urząd administratora diecezjalnego powierzać biskupowi pomocniczemu⁴³. Wiadomo jednak, że przede wszystkim biskup pomocniczy, ze względu na posiadaną godność biskupią, powinien być wybrany administratorem. Jest on w stanie najlepiej zabezpieczyć dobro wspólne wakującej diecezji, dobrze znając jej potrzeby oraz zaistniałą sytuację wakatu⁴⁴. Ponadto unika się w ten sposób niezręcz-

---

³⁹ Por. KPK/1983, kan. 425 § 1.

⁴⁰ por. KPK/1917, kan. 434 § 1. Przed promulgacją pierwszego Kodeksu wystarczyło mieć dwadzieścia pięć lat, przy czym święcenia kapłańskie nie były koniecznym warunkiem (por. c. 9, X, I, 14, cyt. za Pawluk T., *Prawo kanoniczne...*, t. II, s. 201).

⁴¹ Por. KPK/1983, kan. 425 § 2 w zestawieniu z kan. 434 § 2 poprzedniego Kodeksu.

⁴² Por. KPK/1983, kan. 425 § 3. Podobne stanowisko w tej sprawie zajmował prawodawca poprzedniego Kodeksu w kan. 434 § 1 i 3. Szerzej na ten temat por. Przytuła F., *Zasada legalności a funkcjonowanie administracji kościelnej*, Lublin 1985, s. 72-74.

⁴³ Por. Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 13 § 3.

⁴⁴ Por. Pawluk T., *Prawo kanoniczne...*, t. II, s. 201.

nej sytuacji, która mogłaby zaistnieć w przypadku wyboru kapłana na urząd administratora, ponieważ wówczas biskup pomocniczy posiadający wyższe święcenia, chociaż nie traciłby władzy i uprawnień jakie miał podczas *sede plena*, powinien je jednak wykonywać pod zwierzchnictwem administratora⁴⁵. Można więc wtedy mówić o jego jurysdykcyjnej zależności od administratora-prezbitera, który, posiadając niższy stopień święceń⁴⁶, jest jednak ordynariuszem miejsca.

III. Ustanawianie administratora diecezjalnego

Mimo iż zgodnie z postulatami przedsoborowymi prowizja zależna została przez Sobór Watykański II i prawodawstwo posoborowe mocno ograniczona, to jednak w niektórych przypadkach prawo nadal przewiduje wyznaczanie kandydata na urząd w drodze wyborów, dokonywanych przez określone kolegium. Taka sytuacja zachodzi w przypadku ustanawiania administratora, którego wybiera kompetentne kolegium, tj. kolegium konsultorów. Wybór powinien być dokonany w ciągu ośmiu dni od otrzymania pewnej wiadomości o wakacie stolicy biskupiej⁴⁷. Zgodnie z postanowieniem kan. 502 § 3 wyboru administratora diecezjalnego mogłaby dokonać także kapituła katedralna w przypadku, gdyby Konferencja Biskupów podjęła na swoim terytorium decyzję o powierzeniu uprawnień kolegium konsultorów kapitule katedralnej⁴⁸.

---

⁴⁵ Por. KPK/1983, kan. 409 § 2.

⁴⁶ Zgodnie z dyspozycją kan. 406 biskup diecezjalny powinien ustanowić biskupa pomocniczego wikariuszem generalnym lub biskupim, ponieważ szczególnie oni są jego najbliższymi współpracownikami. Oni też zajmują kierownicze i odpowiedzialne stanowiska w kurii diecezjalnej, wspierając biskupa diecezjalnego w zarządzie diecezją. Z tej też racji powinni oni bezpośrednio podlegać biskupowi, nigdy zaś innemu urzędnikowi tejże kurii. Wypada więc, aby kolegium konsultorów wybrało biskupa pomocniczego na urząd administratora.

⁴⁷ Por. KPK/1983, kan. 421 § 1. Szerzej na ten temat por. Żurowski M., *Problem władzy i powierzenia, urzędów w Kościele katolickim*, Kraków 1985, s. 220

⁴⁸ Por. *Postanowienia Konferencji Episkopatu Polski w sprawie Rad Kapłańskich i Kolegium Konsultorów*, w: *Warmińskie Wiadomości Diecezjalne* 41/1986/69; *Code de Droit Canonique bilingue et annoté*, Montreal 1999, s. 336. Powyższa możliwość dotyczy przede wszystkim tych przypadków, w których kapituła katedralna posiada prawo wyboru lub prezentacji na urząd biskupa (por. Ramos F.J., *Le Diocesi nel Codice di Diritto Canonico*, Romae 1997, s. 235, przyp. 2). Warto przy okazji przypomnieć, że wybór tymczasowego rządcy diecezją wakującą, wówczas wikariusza kapitulnego, wprowadził

Zgodnie z postanowieniem kan. 421 § 1, o czym wyżej wspomniano, kolegium konsultorów powinno zebrać się i dokonać wyboru w ciągu ośmiu dni od otrzymania pewnej wiadomości o wakacie. Do tego okresu nie wlicza się jednak pierwszego dnia, w którym dotarła wiadomość o zawakowaniu stolicy biskupiej⁴⁹. Przyjmuje się również, że chodzi tu o czas ciągły, który nie dopuszcza przerwy⁵⁰, prawodawcy bowiem zależy, aby diecezja wakująca nie pozostawała zbyt długo bez zarządu⁵¹.

Procedurę wyboru administratora diecezjalnego określają postanowienia zawarte w kan. 165-178, traktujące o wyborze osób na urzędy kościelne⁵². Stosownie do postanowień przytoczonych wyżej kanonów kolegium powinno zebrać w określonym czasie i dokonać wyboru. Z prawnego punktu widzenia istotną rzeczą, jest zwołanie uprawnionych wyborców /członków kolegium/. Stanowi ono zasadniczy akt przygotowawczy na tyle doniosły, że gdyby go zabrakło, nie może być mowy o ważnym wyborze⁵³. Obowiązek zwołania kolegium konsultorów w czasie przewidzianym przez prawo spoczywa na biskupie pomocniczym, który z chwilą wakatu przejął zarząd przejściowy diecezją⁵⁴, a gdyby go nie było, wówczas obowiązek ten przechodzi na najstarszego święceniami kapłana w tymże kolegium⁵⁵. Po właściwie dokonany zwołaniu

---

Sobór Trydencki. Wcześniej – od VIII wieku – zarząd taką diecezją należał do kapituły katedralnej.

⁴⁹ Por. KPK/1983, kan. 203 § 1.

⁵⁰ Por. KPK/1983, kan. 201 § 1. Szerzej na ten temat por. Pawluk T., *Prawo kanoniczne...*, t. I, Olsztyn 1985, s. 320.

⁵¹ Por. Pawluk T., *Prawo kanoniczne...*, t. II, s. 200.

⁵² Por. KPK/1983, kan. 424. Pominięty tu został kan. 179, który w tym wypadku nie ma zastosowania, ponieważ traktuje o zatwierdzeniu dokonanego wyboru.

⁵³ Por. KPK/1983, kan. 166. Przewodniczący kolegium obowiązany jest wezwać wszystkich należących do danego kolegium. Gdyby kogoś z tych, którzy powinni być wezwani, pominięto i dlatego był nieobecny, wybór jest ważny, jednakże na jego żądanie, po udowodnieniu pominięcia i nieobecności, winien być unieważniony przez kompetentną władzę nawet po zatwierdzeniu wyboru, byleby prawnie wykazano, że rekurs został przesłany przynajmniej w ciągu trzech dni od otrzymania wiadomości o dokonaniu wyboru. Jeśli zaś pominięto więcej niż jedną trzecią wyborców, wybór jest nieważny z mocy samego prawa, chyba że wszyscy pominięci wzięli udział w głosowaniu. W tym przypadku nie wystarczy więc obecność kilku z nich. Nie może brakować nikogo, inaczej wybór jest nieważny – choćby brakowało tylko jednego z pominiętych. W sytuacji zaś, gdy pominięto mniej niż jedną trzecią wyborców, każdemu z pominiętych przysługuje prawo domagania się unieważnienia wyboru.

⁵⁴ Por. KPK/1983, kan. 419.

⁵⁵ Por. KPK/1983, kan. 502 § 2.

prawo głosowania⁵⁶ przysługuje tylko obecnym w dniu i miejscu oznaczonym w wezwaniu⁵⁷. Do wyboru można przystąpić, gdy jest obecna większość członków kolegium, którzy powinni być wezwani. Prawodawca kodeksowy wyklucza możliwość głosowania listownego lub przez zastępcę, chyba że statuty co innego postanawiają⁵⁸. Nieobecni członkowie kolegium konsultorów, którzy mimo wezwania nie przybyli na wybory, są uważani za osoby, które zrezygnowały ze swego uprawnienia lub zostały pozbawione go przez prawo.

Przed rozpoczęciem wyborów należy z grona kolegium konsultorów wyznaczyć przynajmniej dwóch skrutatorów⁵⁹ i protokolanta⁶⁰. Zadaniem skrutatorów jest zebranie głosów, sprawdzenie wobec przewodniczącego zebrania⁶¹, czy liczba oddanych głosów odpowiada liczbie wyborców, oraz podanie do wiadomości, ile głosów otrzymał każdy z kandydatów⁶². Jeśli w jakimś głosowaniu liczba oddanych głosów przewyższa liczbę głosujących, wówczas głosowanie jest nieważne⁶³. Kolegium nie traci z tej racji prawa wyboru, lecz przystępuje do następnego głosowania.

Wszystkie czynności dotyczące wyborów powinny być szczegółowo zaprotokołowane przez protokolanta i podpisane przynajmniej

---

⁵⁶ Głosowanie to najpowszechniej stosowana forma wyboru. Możliwa jest również inna, szczególna forma wyboru – kompromis – której jednak nie wolno stosować, gdy zabrania tego prawo lub statuty (por. kan. 174 § 1). Może on jednak mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy wszyscy wyborcy zgodnie i na piśmie przekazają przysługujące im prawo wyboru jednej lub większej liczbie osób, z własnego grona albo spoza niego, aby w imieniu wszystkich na podstawie otrzymanego uprawnienia dokonali wyboru.

⁵⁷ W głosowaniu nie mogą brać udziału, chociażby należeli do kolegium: niezdolni do podjęcia aktu ludzkiego; pozbawieni głosu czynnego; ekskomunikowani, jeśli ekskomunikacja była wymierzona lub stwierdzona wyrokiem sądowym albo dekretem, a także osoby, które notorycznie wystąpiły ze wspólnoty Kościoła (por. KPK/1983, kan. 171 § 1). W przypadku, gdyby któraś z wymienionych osób została dopuszczona do głosowania, jej głos będzie nieważny, jednakże samo głosowanie będzie ważne, jeżeli pozostałe głosy stanowią wymaganą prawem większość (por. KPK/1983, kan. 171 § 2).

⁵⁸ Por. KPK/1983, kan. 167 § 1. W przypadku jednak gdyby któryś z wyborców przebywał w domu, gdzie odbywa się głosowanie i nie mógł wziąć w nim udziału z powodu choroby, skrutatorzy powinni udać się do niego w celu odebrania głosu na piśmie (por. kan. 167 § 2).

⁵⁹ Por. KPK/1983, kan. 173 § 1.

⁶⁰ Prawodawca kodeksowy nic nie postanawia odnośnie powoływania protokolanta. Stąd też jego wyznaczenia może dokonać również przewodniczący wyborów.

⁶¹ Niekoniecznie musi być nim przewodniczący kolegium (por. Szafrowski E., *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. I, Warszawa 1985, s. 267).

⁶² Por. Zurowski M., *Problem władzy...*, s. 230.

⁶³ Por. KPK/1983, kan. 173 § 3.

przez niego, przewodniczącego i skrutatorów⁶⁴. Protokół ten należy przechowywać w archiwum kolegium konsultorów.

Wybrany zostaje ten kandydat, który w głosowaniu otrzymał bezwzględną większość głosów członków obecnych. Gdyby dwa kolejne głosowania były bezskuteczne, należy głosować na tych dwóch kandydatów, którzy uzyskali najwięcej głosów, a gdyby takich było więcej – na dwóch najstarszych wiekiem. Jeśli po trzecim głosowaniu dwaj kandydaci uzyskali taką samą liczbę głosów, wybranym zostaje starszy wiekiem⁶⁵.

Nowo wybrany administrator diecezjalny powinien jak najszybciej powiadomić Stolicę Apostolską o swoim wyborze⁶⁶.

Prawodawca kodeksowy nakazuje wybór jednego administratora dla diecezji wakującej, nie uznając tym samym zwyczajów przeciwnych. Stąd też wybór kilku administratorów dla tej samej diecezji jest nieważny⁶⁷.

Administrator nie może jednocześnie pełnić funkcji ekonoma diecezjalnego. Dlatego w przypadku wyboru ekonoma na urząd administratora diecezjalnego Rada do spraw ekonomicznych powinna wybrać innego, tymczasowego ekonoma⁶⁸.

Jeśliby okazało się, że administrator diecezjalny nie został prawnie wybrany z jakiegokolwiek przyczyny w przepisany czas, prawo do jego wyznaczenia otrzymuje metropolita, a gdyby wakował w tym czasie Kościół metropolitalny – biskup sufragan najstarszy pod względem promocji. Kolegium konsultorów traci prawo wyboru, jeśli wprawdzie w przepisany czas dokonano wyboru administratora, ale jest on z punktu widzenia prawa nieważny i nie ma już czasu na powtórzenie wyborów⁶⁹.

---

⁶⁴ Por. KPK/1983, kan. 173 § 4.

⁶⁵ Por. KPK/1983, kan. 119 n. 1. Papieska Rada Interpretacji Tekstów Prawnych orzekła, że w trzecim głosowaniu wystarczy większość względna. Takie rozumienie cytowanego kanonu zatwierdził papież Jan Paweł II dnia 28.06.1990 r.: D.- „Utrum in tertio scrutinio maioritas absoluta suffragiorum eorum qui sunt praesentes, an, excepto casu paritatis, maioritas relativa sufficiat. R.- Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.” (AAS 82/1990/5).

⁶⁶ Por. KPK/1983, kan. 422.

⁶⁷ Por. KPK/1983, kan. 423 § 1. Por. także KPK/1917, kan. 433 § 1. Szerzej na ten temat por. Conte a Coronata M., *Institutiones...*, s. 535; Szafrowski E., *Współpracownicy biskupa...*, s. 147; Naz R., *Vicaire...*, w: DDC, kol. 1490.

⁶⁸ Por. KPK/1983, kan. 423 § 2.

⁶⁹ Por. KPK/1983, kan. 421 § 2. Por. także Pawluk T., *Prawo kanoniczne...*, t. II, s. 200; Szafrowski E., *Podręcznik...*, t. II, s. 108; Naz R., *Vicaire...*, w: DDC, kol. 1490.

IV. Władza i zadania administratora diecezjalnego

Prawodawca kodeksowy stanowi ogólnie, że administrator diecezjalny posiada obowiązki i władze biskupa diecezjalnego z wyjątkiem tych spraw, które są wyłączone z jego kompetencji czy to z natury rzeczy, czy też na mocy prawa⁷⁰. W pierwszym przypadku chodzi o sprawy, których załatwienie wykracza poza ramy urzędu administratora z racji tymczasowego charakteru tej funkcji. Dodatkowe wyjaśnienia w tym względzie zawarte są w kan. 428, który stanowi, że podczas wakatu stolicy biskupiej nie należy wprowadzać żadnych zmian⁷¹. Poza tym osobie tymczasowo kierującej diecezją zabrania się podejmowania czynności, które mogłyby przynieść jakąś szkodę diecezji lub uprawnieniom biskupa. W szczególności zabrania się mu osobiście lub przez kogoś innego zabierać z kurii jakichkolwiek dokumentów, niszczyć ich lub czegokolwiek w nich zmieniać⁷². Ponadto należy zauważyć, że administrator nie posiadający sakry biskupiej nie może wykonywać czynności, które wymagają świeceń biskupich. Sytuacja ulega zmianie, gdy administratorem diecezjalnym zostaje wybrany biskup pomocniczy diecezji wakującej⁷³.

W drugim przypadku chodzi o sprawy wskazane przez prawodawcę w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Tak więc niektóre sprawy wyraźnie wyliczone w prawie są wyjęte spod kompetencji administratora diecezjalnego. Nie może on zatem erygować stowarzyszeń

---

⁷⁰ Por. KPK/1983, kan. 427 § 1.

⁷¹ Prawodawca w cytowanym kanonie przywołuje starą regułę: *Sede vacante nihil innovetur*, znaną już w Dekretalach Grzegorza IX (C. I, X, III, 9), zaakceptowaną również przez prawodawcę pierwszego Kodeksu (kan. 436). Zasada ta nastrocza wiele trudności interpretacyjnych, nie jest bowiem łatwo ustalić, o jakie zmiany tu chodzi. Należy chyba jednak mieć na uwadze przede wszystkim trwałe zmiany, które mogłyby postawić nowego biskupa przed faktami dokonanymi.

⁷² Por. KPK/1983, kan. 428 § 2.

⁷³ W tej sytuacji administrator diecezjalny na podstawie kan. 450 § 1 jest członkiem Konferencji Biskupów. Wydaje się jednak, że statuty Konferencji mogą, a nawet powinny przewidywać udział w Konferencji administratorów diecezjalnych, którzy nie mają sakry biskupiej ze względu na dobro Kościoła partykularnego, którego są przeciwieństwem tymczasowymi pasterzami. Statut Konferencji Episkopatu Polski nie przewiduje takiej możliwości. Należy przy tym zaznaczyć, że prawodawca kodeksowy nie przyjął postanowienia Soboru Watykańskiego II wyrażonego w nr 38, 2 Dekretu *Christus Dominus*, na mocy którego wszyscy ordynariusze miejsca, z wyjątkiem wikariuszy generalnych, mieli by należeć do Konferencji Biskupów (por. w tej sprawie także Pawluk T., *Prawo kanoniczne...* t. II, s. 216).

publicznych⁷⁴, zwołać synodu diecezjalnego⁷⁵, mianować kanoników kapituły katedralnej lub kolegiackiej⁷⁶, a także usunąć wikariusza sądowego lub jego zastępcy⁷⁷.

Po upływie roku od wakatu stolicy biskupiej kompetencje administratora diecezjalnego zostają poszerzone. Może on więc mianować proboszczów⁷⁸, a posiadając zgodę kolegium konsultorów może inkardynować, ekskardynować albo zezwolić na przejście do innego Kościoła partykularnego⁷⁹.

Nadto prawodawca określa czynności, które administrator może podejmować tylko za zgodą kolegium konsultorów lub kapituły katedralnej przy zastosowaniu dyspozycji kan. 502 § 3. Należy do nich usunięcie z urzędu kanclerza kurii oraz notariuszy⁸⁰, a także udzielanie dymisorii do świeceń⁸¹.

Wyżej wskazane zakresowe ograniczenia władzy administratora diecezjalnego nie mają wpływu na jej charakter. Jest to władza zwyczajna i własna. Jest on ordynariuszem miejsca⁸², a w zakresie obowiązków kierowania diecezją wakującą prawo przyrównuje go do biskupa diecezjalnego⁸³. Swój obowiązek kierowania wakującą diecezją administrator diecezjalny realizuje poprzez wykonywanie władzy rządzenia. Władzę tę otrzymuje po przyjęciu wyboru, a pra-

⁷⁴ Por. KPK/1983, kan. 312 § 1, n. 3; por. także KPK/1917, kan. 686 § 4.

⁷⁵ Por. KPK/1983, kan. 462 § 1; por. także KPK/1917, kan. 357 § 1. Szerzej na ten temat por. Góralski W., *Instytucja synodu w Kodeksie Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Prawo Kanoniczne 30/1988/ nr 3-4, s. 41.

⁷⁶ Por. KPK/1983, kan. 509 § 1; por. także KPK/1917, kan. 406 § 1.

⁷⁷ Por. KPK/1983, kan. 1420 § 5; por. także KPK/1917, kan. 1573 § 5.

⁷⁸ Por. KPK/1983, kan. 525 n. 2; por. także KPK/1917, kan. 455 § 2. Szerzej na ten temat por. Szafrowski E., *Pozycja proboszcza w prawie kodeksowym*, Prawo Kanoniczne 35/1992/ nr 1-2, s. 52; Zurowski M., *Ważniejsze zagadnienia dotyczące duchowieństwa w nowym Kodeksie z 1983 r.*, w: Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego (red. J. Syryjczyk), Warszawa 1985, s. 83; Pieronek T., *Administracyjne usunięcie lub przeniesienie proboszcza*, Prawo Kanoniczne 31/1989/ nr 1-2, s. 29.

⁷⁹ Por. KPK/1983, kan. 272; por. także KPK/1917, kan. 113.

⁸⁰ Por. KPK/1983, kan. 485; por. także KPK/1917, kan. 373 § 5.

⁸¹ Por. KPK/1983, kan. 1018 § 1 n 2; por. KPK/1917, kan. 958 n. 3.

⁸² Por. KPK/1983, kan. 134 § 1; por. także KPK/1917, kan. 198 w kontekście kan. 435 § 1. Por. również Zurowski M., *Problem władzy...*, s. 111; Szafrowski E., *Podręcznik...*, t. II, s. 110; Pawluk T., *Prawo kanoniczne...*, t. II, s. 202; Ramos F. J., *Le Diocesi nel Codice di Diritto Canonico*, Romae 1997, s. 235. Szerzej na ten temat por. Corecco E., *Natura i struktura „sacra potestas” w doktrynie i nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, Analecta Cracoviensis 26/1994/471-497.

⁸³ Por. KPK/1983, kan. 427 § 1.

wo nie wymaga żadnego zatwierdzenia⁸⁴. Powinien jednak spełnić obowiązek osobistego wyznania wiary przed kolegium konsultorów⁸⁵ bezpośrednio po przyjęciu wyboru. Nie jest ono warunkiem uzyskania przez niego władzy, ale należy do jego pierwszych obowiązków.

Przyrównanie władzy administratora do władzy biskupa diecezjalnego ujawnia się w realizacji posługi nauczania, szczególnie w trosce o ochronę nienaruszalności i jedności wiary, a także w głoszeniu słowa Bożego i nauczaniu katechetycznym⁸⁶. W zakresie posługi uświęcania administrator ma obowiązek odprawiania Mszy św. za lud jemu powierzony⁸⁷. Posiada również uprawnienie do udzielania zezwoleń na binację i trynację Mszy św.⁸⁸, jemu także powierza się troskę o sprawy związane z przyjmowaniem przez wiernych sakramentu bierzmowania⁸⁹. W zakresie prawa małżeńskiego administrator posiada zwyczajną władzę asystowania przy

---

⁸⁴ Por. KPK/1983, kan. 427 § 2.

⁸⁵ Por. KPK/1983, kan. 833 n. 4. Kongregacja Nauki Wiary opublikowała w 1967 r. nową formułę wyznania wiary, która zastąpiła formułę trydencką i przysięgę antymodernistyczną. Jej tekst został zamieszczony w Acta Apostolicae Sedis 20 XII 1967 r. (por. AAS 59/1967/1058). Ta sama Kongregacja ogłosiła nową formułę wyznania wiary wraz z formułą przysięgi wierności. Obie one – również bez daty – zostały zamieszczone w AAS pod datą 9 I 1989 r. (por. AAS 81/1989/104-106), a następnie ponownie opublikowane w 1998 r. (por. AAS 90/1998/542-544).

⁸⁶ Por. KPK/1983, kan. 386 § 1 i 756 § 2; Congregatio pro Clericis, Directorium Catecheticum Generale, AAS 64/1972/97-176; Syryjczyk J., *Przepowiadanie Słowa Bożego i nauczanie katechetyczne według norm nowego prawa kościelnego*, w: Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego (red. J. Syryjczyk), Warszawa 1985, s. 126 nn.; Tenże, *Nauczanie katechetyczne w świetle przepisów prawa kanonicznego*, Prawo kanoniczne 27/1987/ nr 1-2, s. 196 nn.

⁸⁷ Por. KPK/1983, kan. 429 w kontekście kan. 388 § 1 i kan. 387.

⁸⁸ Por. Paweł VI, Motu proprio *Pastorale munus*, AAS 56/1964/11-12; KPK/1983, kan. 905 § 2. Szerzej na ten temat por. Pawluk T., *Sprawowanie Eucharystii według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Prawo Kanoniczne 30/1988/ nr 3-4, s. 9.

⁸⁹ Por. KPK/1983, kan. 427 § 1 w kontekście kan. 883. W związku z tym pojawia się pytanie: czy administrator diecezjalny posiada prawo udzielania bierzmowania na mocy prawa? Biskup diecezjalny i ci, którzy są z nim zrównani, posiadają prawo udzielania sakramentu bierzmowania na mocy samego prawa (kan. 883). Wprawdzie administrator diecezjalny nie jest z nim zrównany (kan. 368), jednak *Obrzędy bierzmowania* z 1971 r. wikariuszowi kapitulnemu, poprzednikowi administratora diecezjalnego, przyznawały władze bierzmowania z mocy samego prawa (por. Wstęp, n. 7 a). Wydaje się, że kontekst obecnych przepisów pozwala na przyjęcie tezy o utrzymaniu przez prowadawcę poprzedniego stanowiska. Por. w tej materii Pawluk T., *Bierzmowanie w świetle postanowień Soboru Watykańskiego II i posoborowego prawa kanonicznego*, Prawo Kanoniczne 20/1977/ nr 1-2, s. 188; Pastuszko M.,

zawieraniu małżeństw⁹⁰. Posiada on też uprawnienie do wydania kapłanowi lub diakonowi ogólnej delegacji do błogosławienia małżeństw w granicach swego terytorium, może również delegować osobę świecką do pełnienia funkcji świadka kwalifikowanego⁹¹. W zakresie jego kompetencji znajduje się także uprawnienie do wystawienia orzeczenia o domniemanej śmierci współmałżonka⁹², do udzielenia tzw. *nihil obstat*, czyli zezwolenia na asystowanie przy małżeństwach osób wymienionych w kan. 1071 § 1⁹³, oraz zezwolenia na asystowanie przy zawarciu małżeństwa przez notorycznego odstępcę od wiary po złożeniu odpowiednich rękopisów⁹⁴. Ponadto jest on kompetentny w sprawie udzielania dyspens od przeszkód małżeńskich, które nie zostały zarezerwowane Stolicy Apostolskiej, a w sytuacji niebezpieczeństwa śmierci – od zachowania formy kanonicznej i od wszystkich przeszkód pochodzenia kościelnego, z wyjątkiem przeszkody wynikającej ze święceń prezbiteratu⁹⁵. W wypadku nagłym administrator udziela dyspens zgodnie z dyspozycją kan. 1080 § 1. Poza tym posiada on władzę dyspensowania od zapowiedzi⁹⁶, udzielania dyspens przy zawieraniu małżeństw mieszanych⁹⁷, uważniania małżeństw w związku *in singulis casi-*

Szafarz sakramentu bierzmowania według nowego obrzędu, Prawo Kanoniczne 19/1976/ nr 1-2, s. 84; Tenże, *Szafarz sakramentu bierzmowania*, Prawo Kanoniczne 33/1990/nr 1-2, s. 105-107.

⁹⁰ Por. KPK/1983, kan. 1108 i 1109.

⁹¹ Por. KPK/1983, kan. 1111 § 1; Żurowski M., *Modyfikacje nowego prawa małżeńskiego Kościoła katolickiego*, w: Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego (red. J. Syryjczyk), Warszawa 1985, s. 202; Pawluk T., *Prawo Kanoniczne...*, t. III *Prawo małżeńskie*, Olsztyn 1984, s. 176-183.

⁹² Por. KPK/1983, kan. 1707 § 2.

⁹³ Szerzej na ten temat por. Rola M., *Zezwolenie ordynariusza na zawarcie małżeństwa*, w: Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego (red. J. Syryjczyk), s. 214- 219.

⁹⁴ Por. KPK/1983, kan. 1071 § 2.

⁹⁵ Por. KPK/1983, kan. 1078 § 1 i 1079 § 1. W sprawie udzielania dyspensy od formy kanonicznej w sytuacji zwyczajnej ukazała się odpowiedź Papieskiej Komisji ds. Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego z dnia 5 lipca 1985 r.: D. Utrum extra casum urgentis mortis periculo Episcopus dioecesanus, ad normam can. 87 § 1, dispensare valeat a forma canonica in matrimonio duorum catholicorum. R. Negative (AAS 67/1985/771).

⁹⁶ Por. Pawluk T., *Prawo kanoniczne...* t. III, s. 113; Sztafrowski E., *Chrześcijańskie małżeństwo*, Warszawa 1985, s. 48.

⁹⁷ Por. KPK/1983, kan. 1127 § 2; Góralski W., *Dyspensa od formy zawarcia małżeństwa w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, Prawo Kanoniczne 31/1988/ nr 1-2, s. 92.

*bus*⁹⁸. Może też udzielać zezwolenia na tajne zawarcie małżeństwa⁹⁹.

Administrator diecezjalny, wykonując władzę rządzenia ma prawo do swobodnego mianowania, po uwzględnieniu słusznej przyczyny, wikariuszy parafialnych¹⁰⁰. Zdaniem niektórych autorów może też po roku od zawakowania stolicy biskupiej dokonywać erylowania parafii¹⁰¹.

W ramach kompetencji administratora diecezjalnego mieści się też uprawnienie do określania wartości dóbr przeznaczonych do alienacji i dokonywania alienacji dóbr diecezjalnych za zgodą Rady do spraw ekonomicznych i kolegium konsultorów oraz zainteresowanych osób, przy zachowaniu przepisów kan. 638 § 3¹⁰².

Należy również wskazać na uprawnienia administratora w dziedzinie prawa karnego. Posiada on władze zwalniania w zakresie zewnętrznym z ustawowych kar wymierzonych /ferendae sententiae/ i z ustawowych kar wiążących mocą samego prawa /latae sententiae/, które nie zostały zarezerwowane Stolicy Apostolskiej, oraz z kar wymierzonych lub wiążących mocą samego prawa ustanowionych nakazem, który nie został wydany przez Stolicę Apostolską¹⁰³.

Administrator diecezjalny posiada też władzę udzielania odpustu częściowego osobom lub w miejscach podległych jego jurysdykcji. Oznacza to wiernych zamieszkujących terytorium wakującej diecezji oraz innym wiernym przebywających w określonych miejscach diecezji, ale należących do tego samego obrządku. Administratorowi diecezjalnemu przysługuje prawo udzielania błogosławieństwa apostołskiego z odpustem zupełnym według przepisanej formuły trzy razy w roku w uroczyste święta przez siebie określone

⁹⁸ Por. KPK/1983, kan. 1165 § 2; Pawluk T., *Kanoniczne uważnienie małżeństwa*, Prawo Kanoniczne 29/1986/ nr 3-4, s. 137 nn.; Góralski W., *Dyspensa od formy...*, Prawo Kanoniczne 31/1988/ nr 1-2, s. 93-94.

⁹⁹ Por. KPK/1983, kan. 1130.

¹⁰⁰ Por. Szafrowski E., *Wikariusze parafialni w prawie kodeksowym*, Prawo Kanoniczne 34/1991/ nr 1-2, s. 70.

¹⁰¹ Por. Szafrowski E., *Parafia w hierarchicznej strukturze Kościoła*, Prawo Kanoniczne 34/1991/ nr 3-4, s. 66.

¹⁰² Por. KPK/1983, kan. 1292 § 1.

¹⁰³ Por. KPK/1983, kan. 1355 i 1356. Szerzej na ten temat por. Fąka M., *Nowe kanoniczne prawo karne*, w: *Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego* (red. J. Syryjczyk), s. 251;

po dopełnieniu liturgii, chociażby jej nie przewodniczył, a tylko w niej uczestniczył¹⁰⁴.

Prawodawca wymienia obowiązek rezydencji administratora diecezjalnego¹⁰⁵. Wydaje się, że wyraźne odniesienie tego biskupiego obowiązku do administratora harmonizuje z tym, co prawodawca stanowi w kanonie 427 § 1, i ma na celu podkreślenie powagi urzędu oraz jego pasterskiego charakteru.

Należy również zaznaczyć, że administrator diecezjalny ma prawo do słusznego wynagrodzenia¹⁰⁶ oraz prawo do urlopu¹⁰⁷.

V. Ustanie urzędu

Urząd administratora diecezjalnego ustaje z chwilą objęcia w posiadanie diecezji przez nowego biskupa¹⁰⁸, który musi okazać pismo apostolskie kolegium konsultorów. Utrata urzędu następuje również poprzez usunięcie, które jest jednak zastrzeżone jedynie Stolicy Apostolskiej. Gdyby administrator na skutek poważnej przyczyny zrzekł się urzędu, powinien zrzeczenie przedłożyć kolegium konsultorów, ale do ważności tego aktu nie jest potrzebne przyjęcie zrzeczenia przez kolegium¹⁰⁹. Jak wynika z dyspozycji kanonu 430 § 2 podobna procedura przewidziana jest w przypadku wyznaczenia administratora przez metropolitę o czym mówi się w kan. 421 § 2. W razie zrzeczenia się, usunięcia lub śmierci administratora należy wybrać nowego zgodnie z postanowieniami kan. 421. Wydaje się, że nowy biskup, o czym jednak nie wspomina prawodawca¹¹⁰, ma prawo żądać sprawozdania od administratora z zarządu diecezją, a ten ma obowiązek przedstawić sprawozdanie o stanie diecezji¹¹¹.

---

¹⁰⁴ Por. Pastuszko M., *Odpuły w nowym prawie*, w: Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego (red. J. Syryjczyk), s. 152-153; Tenże, *Odpuły (kanony 992-997)*, Prawo Kanoniczne 42/1999/ nr 3-4, s. 137.

¹⁰⁵ Por. KPK/1983, kan. 429; por. także KPK/1917, kan. 440.

¹⁰⁶ Takie prawo do wynagrodzenia wyraźnie przyznawał prawodawca poprzedniego Kodeksu w kan. 441.

¹⁰⁷ Prawodawca obecnego Kodeksu administratorowi nie przyznaje żadnych przywilejów w odróżnieniu do poprzedniego Kodeksu (kan. 370 § 2 i kan. 439).

¹⁰⁸ Por. KPK/1983, kan. 430 § 1; por. także KPK/1917, kan. 443 § 2.

¹⁰⁹ Por. KPK/1983, kan. 430 § 2; por. także KPK/1917, kan. 443 § 1.

¹¹⁰ W poprzednim Kodeksie była wyraźnie o tym mowa w kan. 444.

¹¹¹ Por. Ramos F. J., *Le Diocesi nel Codice di Diritto Canonico*, Romae 1997, s. 237.

Zakończenie

Przepisy prawa kanonicznego regulujące zarząd diecezją wakującą wyraźnie nawiązują do idei Soboru Watykańskiego II. Świadczy o tym chociażby nowa terminologia zastosowana w obowiązujących normach prawnych: „kolegium konsultorów” a nie „kapituła katedralna”, a także „administrator diecezjalny” a nie „wikariusz kapitulny” jako podmioty władzy w wakującym Kościele partykularnym. Również wyakcentowana rola biskupa pomocniczego podczas wakatu jasno wyraża soborową naukę o urzędzie biskupim.

Administrator diecezjalny jako tymczasowy rządcą diecezją przejmuje na siebie pasterskie obowiązki biskupa diecezjalnego w nauczaniu, uświęcaniu i zarządzaniu. Zadania te są tym oczywistsze, że podejmuje on je w łączności z następcą św. Piotra – Biskupem Rzymskim, chociaż wybór administratora dokonywany jest przez lokalne kolegium konsultorów. Tymczasowość urzędu administratora nie może stanowić przeszkody w kontynuowaniu zadania kierowania ludem Kościoła partykularnego zgodnie z misją zbawczą Kościoła. Podjęcie wynikających stąd zadań nie jest zależne od dobrej woli administratora diecezjalnego, ale powinno wynikać z obowiązku właściwego wypełnienia tych zadań.

L'amministratore diocesano come ufficio transitorio durante la sede vacante

L'Autore in suo articolo illustra aspetto giuridico dell'ufficio di amministratore diocesano, che governa diocesi nei casi di vacanza della sede. Chi è eletto dal collegio dei consultori e accetta l'ufficio, è tenuto a prestare la professione di fede alla presenza del collegio dei consultori, e resta normalmente in carica fino alla presa di possesso della diocesi da parte del nuovo vescovo diocesano. Nella disciplina del Codice di Diritto Canonico del 1917 quest'ufficio era denominato „vicario capitolare”. L'amministratore diocesano ottiene la potestà dal momento in cui accetta l'elezione, senza bisogno di conferma da parte di qualcuno. Lui ha potestà ordinaria e, ancora di più, è ordinario del luogo, allora ha lo stesso potere giuridico che il vescovo diocesano, escluso quanto „ex rei natura” non gli compete o gli è vietato dal diritto, e deve i anche rispondere agli stessi doveri. La sua posizione giuridica risulta in pratica limitata dalla regola generale di attività „sede vacante nihil innovetur”.